

RANKA IVELJA

Spolno nasilje: ne vidimo, ne slišimo

Po vsakem novoodkritem primeru spolnega nasilja, storjenem v zavetju institucije, šole, cerkve, kluba, se praviloma izkaže, da so za zlorabe številni vedeli, a so molčali, »se brigali zase«, dvomili o verodostojnosti žrtve ali se ustavili pred prvo večjo oviro, denimo prijavo policiji. Ko afera izbruhne v medijih, javnost nemudoma linča osumljene, pa četudi pri tem razkrijejo žrtev, pristojni stoprvič obsodijo nasilje in napovedo ukrepe. In to je bolj ali manj vse. Napovedani ukrepi, s kakšno redko izjemo, sprhnijo v predalih birokratov. Ironično: izjema je v Sloveniji le RKC, ki jo je v učinkovitejše ukrepanje ob sumih spolnih zlorab prisilil Rim, Rim pa organizacije žrtev.

Oktober 2012 je znana novomeška odbojkarica J. V. svoja boleča doživetja, ki jih je prej prijavila policiji, a so kazniva dejanja že zastarala, zaupala Dnevniku – da se ne bi kaj podobnega zgodilo deklicam, ki jih je treniral človek, ki jo je zlorabil kot deklico. Lokalna javnost se je po objavi razklala. »Rekli so mi, da se bom ljudem zagnusila. Jaz, žrtev!« nam je presunjeno pripovedovala. Ko je afera čez čas potihnila, so ga na eni od šol ponovno zaposlili. Ker naš trener pa res ni tak ...

Jeseni lani je isti časnik – ob pogumu zdaj že odraslih prijaviteljic – razkril,

da so za spolne zlorabe trenerja jahnja v ljubljanskem konjeniškem klubu mnogi vedeli ali slišali, saj svojega početja z otroki in mladoletnicami niti ni pretirano skrival. Enako se je izkazalo v najnovejšem primeru spolnega plenilstva: tudi za sporno početje gorenjskega osnovnošolskega ravnatelja, učitelja in trenerja smučarskih tekačic so vedeli sodelavci, dekleta, ki jih je treniral, in nekdane učenke, kot je na podlagi številnih pričevanj razkrila novinarka Tina Jereb. Nekateri so celo ukrepali in o početju obvestili pristojne. Zgodilo se ni nič – vse do zadnjega (?) poskusa spolne zlorabe za zidovi družinske hiše in medijske objave. Dobro bi se bilo torej vprašati, zakaj smo kot družba na vseh ravneh tako zelo solidarni, ko udari narava, in tako zelo togi, prestrašeni in pasivni, ko udari človek. Spolni nasilnež iz našega okolja.

Razlogi tičijo v okoliščinah, razmerjih moči, sami kulturi ... Ljudem je še vedno, po vseh gibanjih MeToo, nelagodno govoriti o spolnih zlorabah, tudi če jih sami niso doživeli, opozarjajo strokovnjaki. Spolno nasilje ostaja neločljivo povezano s sramom, sramoto in krivdo. Žrtve spolnega nasilja so v prevladujočem imaginariju, ki se odraža tudi v postopkih na sodišču, še vedno (so)krive za to, kar se jim je zgodilo. Zanimivo: ob naravnih nesrečah ljudem ne pride na misel, da bi nesrečnikom očitali, da se niso dovolj zavarovali pred nesrečo, da so gradili preblizu reki ... Razumemo, da so temu botrovala številne okoliščine in da ni čas za to. Ko gre za spolno nasilje, so tovrstni očitki žrtvam takoj na sporedu. Dekleta storilce izzivajo s svojimi ženskimi atributi, moškim ni lahko, se glasijo »argumenti«.

Srhljivo je, da v tovrstne stereotipizacije zapelje celo strokovnjakinje. Profesorice na fakulteti za šport Marjeti Kováč se je na primer zdelo smiselno javno opozoriti, da imajo študenti fakultete za šport zelo slabe izkušnje z izzivanjem deklet, ki da jih, sic, vabijo na zabave, se izzivalno oblačijo, prijemljejo za roke ... Z drugimi besedami: ubogi bodoči športni učitelji in trenerji morajo obvladovati svoje hormone, medtem ko jih grda grda dekleta zapeljujejo. Morda dekleta res bolj provocirajo, toda zakaj bi bilo to pomembno?! Bodoči trenerji morajo svoje hormone obvladati enako kot bodoče trenerke, ko jim ob telesnem stiku,

potrebem zaradi varnosti, pod rokami utripajo mišice dečkov in mladeničev. Izpostavljanje ženskega zapeljevanja potencialnih spolnih nasilnežev je, če se profesorica tega zaveda ali ne, voda na mlin vseh, ki bi krivdo za spolne napade vsaj deloma naprtili tudi žrtvam. Zaradi česar te v sramu molčijo. In krog je sklenjen.

Minister Darjo Felda je te dni znova izpostavil »pomen varnosti v izobraževalnih ustanovah« in napovedal »pripravo ukrepov za hitrejšo prepoznavanje dejavnikov tveganja za nasilje, zaščito deležnikov in hitrejšo sankcioniranje storilcev nezakonitih ravnanj«. Lepo. Ampak Felda je bil minister že oktobra lani, ko je izbruhnila konjeniška afera. Zdaj bi bil torej čas, da ukrepe predstavi, ne da leporeči o njih. Najpozneje junija, ko je policija začela preiskovati ravnatelja, pa je bil čas, da ga suspendira. Zaradi varnosti otrok. A je ravnatelj še kar nekaj časa hodil v službo. Minister se izgovarja na predpise. Ampak pomislimo, kakšna golida gnoja bi se zlila – in se je zlila – na cerkvene organe, če bi se ob sumu spolne zlorabe, ki naj bi jo zagrešil duhovnik, izgovarjali, da jim ga predpisi ne dovolijo odstraniti iz veroučne učilnice.

Zgolj v slabo tolažbo nam je lahko, da tudi drugod ni bolje. Res pa je, da se ministri ponekod drugače odzivajo. Ko je predsednik španske nogometne zveze Luis Rubiales ob podelitvi zlatih medalj zmagovalkam svetovnega prvenstva v nogometu zagrabil za glavo Jenni Hermoso in jo brez njene privolitve poljubil na usta, se je španska ministrica za enakost spolov Irene Montero nemudoma odzvala: »Nikar ne sprejmimo, da je poljubljanje brez privolitve nekaj, 'kar se zgodi'. To je le oblika spolnega nasilja, ki vsakodnevno prizadeva nas ženske.« Nogometna zveza se je na obtožbe poživžgala. Javnosti je sporočila, da se tudi Jenni Hermoso strinja, da je šlo za prijateljsko gesto. x

Dobro bi se bilo vprašati, zakaj smo kot družba na vseh ravneh tako zelo solidarni, ko udari narava, in tako zelo togi, prestrašeni in pasivni, ko udari človek. Spolni nasilnež iz našega okolja.